

Biuletyn

Centrum Studiów Migracyjnych
Uniwersytetu Łódzkiego

nr 1 (1), kwiecień 2020

Drodzy Czytelnicy,

zapraszamy do lektury pierwszego numeru Biuletynu Centrum Studiów Migracyjnych UŁ. Na początku każdego miesiąca na naszych łamach prezentowane będą najnowsze analizy, komunikaty z badań oraz komentarze do bieżących wydarzeń migracyjnych ze strony członków Centrum. Do publikowania w Biuletynie zapraszamy także wszystkie inne osoby zainteresowane problematyką migracji.

Życzymy miłej lektury!

**CENTRUM
STUDIÓW
MIGRACYJNYCH**
Uniwersytet Łódzki

ul. Rewolucji 1905 r. 41/43
pok. C-025, 90-214 Łódź
www.csm.uni.lodz.pl
email: csm@uni.lodz.pl

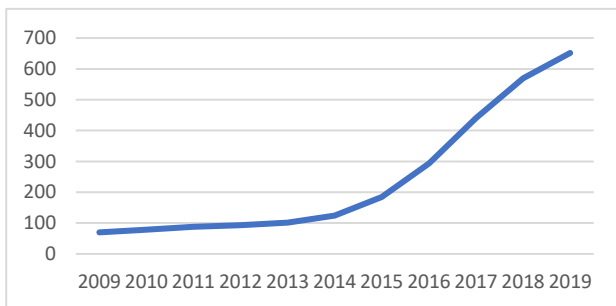
Dorota Kałuża-Kopias

Ilu cudzoziemców zza wschodniej granicy opłaca składki do ZUS?¹

Po akcesji Polski do UE zmieniły się przepisy dotyczące zatrudniania cudzoziemców². Stopniowe znoszenie barier dostępu do polskiego rynku pracy sprawia, że ich liczba stale się zwiększa. W 2019 r. w Polsce wydano ponad 444 tys. zezwoleń na pracę dla cudzoziemców. Ponadto, w pierwszej połowie 2019 r. przedsiębiorcy złożyli w urzędach pracy 846 tys. oświadczeń o powierzeniu pracy cudzoziemcom. Złożono też 171 tys. wniosków o wydanie dla nich zezwolenia na pracę sezonową (MRPiPS 2020).

Rosnąca liczba pracujących cudzoziemców przekłada się na wzrost liczby obywateli innych państw opłacających w naszym kraju składki i korzystających z ubezpieczenia społecznego (wyk. 1).

Wyk. 1 Liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych wskazali obywatelstwo inne niż polskie w latach 2009-2019 (w tys. osób)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Portalu Statystycznego ZUS (2020)

Jak pokazują statystyki, liczba cudzoziemców odprowadzających składki do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) w 2019 r. wynosiła ponad 651 tys. osób, czyli o 14% więcej niż rok wcześniej.

Wśród cudzoziemców przebywających w Polsce zdecydowanie przeważają obywatele krajów byłego ZSRR. Polski rynek pracy jest atrakcyjny dla cudzoziemców zza wschodniej granicy przynajmniej z kilku powodów:

- 1) bliskości językowej, która umożliwia po kilku tygodniach komunikację w podstawowym zakresie;
- 2) bliskości geograficznej, która umożliwia częstszy kontakt z rodziną;
- 3) istniejących sieci migracyjnych, które pozwalają w pierwszych miesiącach po przyjeździe na zmniejszenie kosztów funkcjonowania w nowym miejscu;
- 4) wyższych płac niż w kraju rodzimym;
- 5) liberalizacji przepisów prawa ułatwiających dostęp cudzoziemców za wschodniej granicy do polskiego rynku pracy.

Nie dziwi zatem, że najwięcej cudzoziemców widocznych w przedstawionych powyżej statystykach ZUS stanowią obywatele Ukrainy, których w naszym kraju na koniec grudnia 2019 r. odnotowano 479 tys.

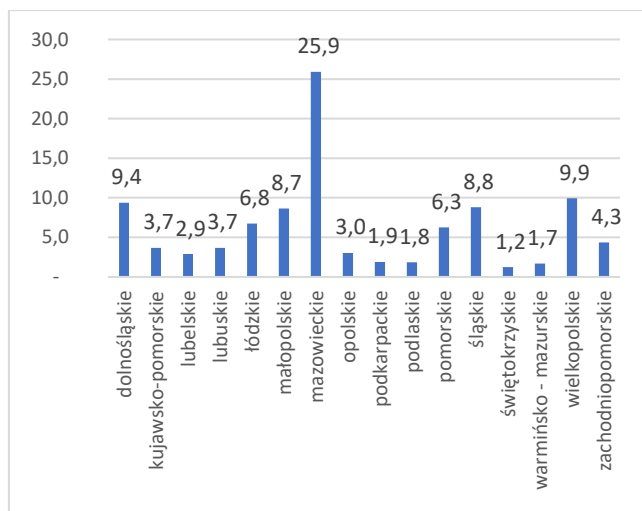
¹ Niniejszy tekst powstał w ramach badań własnych autorki dotyczących cudzoziemców na polskim rynku pracy.

² Według obecnie obowiązujących w Polsce regulacji duża część obywateli państw UE, jak i państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego nie potrzebuje zezwolenia na pracę. Przepisy dotyczące zatrudniania cudzoziemców reguluje Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2017 r., poz. 1065, z późn. zm.). Każdy cudzoziemiec, który nie jest zwolniony z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę w Polsce, musi posiadać odpowiednie zezwolenie na pracę (typ A, B, C, D lub E), o które występuje pracodawca do właściwego wojewody lub w przypadku zezwolenia na pobyt czasowy i pracę – cudzoziemiec przebywający już legalnie na terytorium Polski do wojewody właściwego ze względu na pobyt cudzoziemca. O zezwolenie na pracę sezonową (typ S), wprowadzone od początku 2018 r., występuje pracodawca do właściwego starosty (Powiatowego Urzędu Pracy). Ponadto obywatele części państw byłego ZSRR (Ukraińcy, Białorusini, Rosjanie, Mołdawianie, Gruzini i Ormianie) nie muszą posiadać pozwolenia na pracę (Rozporządzenie..., 2017), a zatrudniani są w tzw. uproszczonej procedurze oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi, które rejestruje w urzędzie pracy pracodawca.

Drugą najliczniejszą grupę w rejestrach ZUS stanowili obywatele Białorusi (ponad 42 tysiące), a trzecią - Gruzji (około 10 tysięcy).

Patrząc z kolei na rozmieszczenie cudzoziemców ubezpieczonych w ZUS według województw, nietrudno zauważyć (wyk. 2), że największa ich część mieszka w województwie mazowieckim, a w następnej kolejności – wielkopolskim, dolnośląskim i śląskim. Województwo łódzkie znajduje się na szóstym miejscu pod względem udziału mieszkających w nim cudzoziemców (43,4 tys., co stanowiło 6,8% ogółu cudzoziemców). Najmniej obywateli innych państw mieszkało w województwie świętokrzyskim (1,2%).

Wyk. 2 Liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie według województw w 2019 r. (w % ogółem)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Portalu Statystycznego ZUS (2020)

W piętnastu na szesnaście województw największą grupę ubezpieczonych w ZUS cudzoziemców stanowili obywatele Ukrainy, choć ich frakcja jest różna w poszczególnych regionach kraju (tab. 1). Największy udział wśród ogółu cudzoziemców obywatele Ukrainy stanowili w województwie opolskim (ponad 88%), a następnie w województwach: podkarpackim i lubuskim (po 85%). Zdecydowanie mniejszy odsetek obywateli Ukrainy odnotowano w województwie podlaskim (40%). Na Podlasiu – z uwagi na wspólną granicę zewnętrzną – bardziej widoczni są obywatele Białorusi (47%). W regionie łódzkim udział obywateli

Ukrainy wśród cudzoziemców wynosi niespełna 82%, a kolejne grupy narodowościowe to: Białorusini (3,3%), Gruzini (1,9%) oraz Hindusi (1,3%).

Tab. 1 Liczba ubezpieczonych zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województw i wybranych krajów w 2019 r. (w % ogółem w województwie)

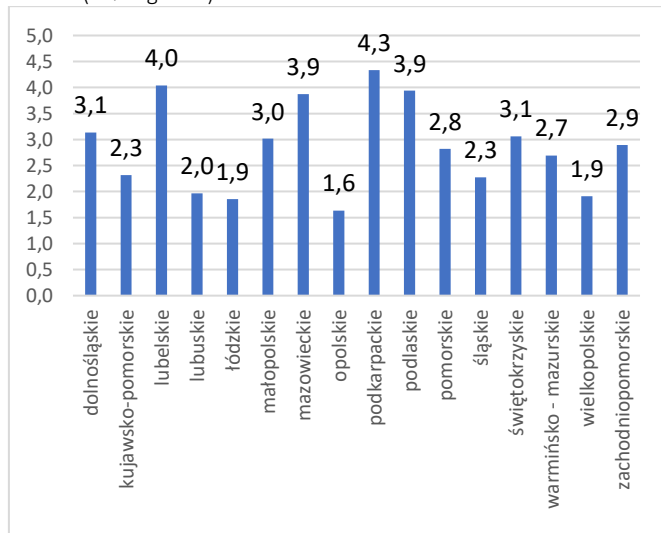
województwo	obywatele									
	Białorusi	Chin	Gruzji	Indii	Moldawii	Rosji	Rumunii	Ukrainy	Wietnamu	Innych krajów
dolnośląskie	3,01	0,15	1,43	0,93	0,52	1,03	0,81	81,58	0,30	10,24
kujawsko-pomorskie	3,39	0,17	1,40	0,48	1,83	1,05	0,39	83,07	0,38	7,84
lubelskie	23,19	0,15	0,96	0,19	0,78	1,48	0,36	65,38	0,17	7,34
lubuskie	2,95	0,20	1,91	0,53	2,31	0,62	0,31	85,92	0,28	4,97
łódzkie	3,30	0,19	1,88	1,26	0,69	0,85	0,33	81,62	0,83	9,05
małopolskie	2,73	0,21	1,48	1,39	1,79	1,87	0,74	73,40	0,56	15,83
mazowieckie	8,61	2,05	1,07	2,19	1,41	1,79	1,47	60,57	3,71	17,13
opolskie	1,95	0,17	1,16	0,08	2,34	0,38	0,46	88,10	0,13	5,23
podkarpackie	2,08	0,28	0,20	0,16	0,58	0,81	0,54	84,94	0,35	10,06
podlaskie	47,40	0,18	1,28	0,08	0,42	2,25	0,20	40,52	0,08	7,59
pomorskie	5,87	0,31	1,62	0,70	1,52	2,07	0,57	76,98	0,70	9,66
śląskie	2,50	0,38	2,18	0,34	1,16	0,84	0,59	82,76	0,35	8,9
świętokrzyskie	5,23	0,24	1,50	0,14	4,17	0,96	0,38	79,00	0,33	8,05
warmińsko-mazurskie	10,33	0,27	2,18	0,37	1,58	2,46	0,15	72,49	0,07	10,1
wielkopolskie	3,51	0,18	1,79	0,46	1,35	0,79	0,30	83,85	0,16	7,61
zachodniopomorskie	3,63	0,19	2,06	0,32	1,33	0,89	0,78	81,58	0,60	8,62

Źródło: opracowanie własne na podstawie Portalu Statystycznego ZUS (2020)

Z danych ZUS wynika, że coraz więcej cudzoziemców zakłada w Polsce działalność gospodarczą (wyk. 3). Na koniec 2019 r. ponad 19,5 tys. cudzoziemców (3%) prowadziło swoje firmy., czyli o 4,5 tys. więcej niż w 2015 r. Najbardziej przedsiębiorczy cudzoziemcy mieszkają w województwie podkarpackim (4,3% cudzoziemców ma zarejestrowaną własną

działalność), a następnie w lubelskim (4%) i mazowieckim (3,9%). W województwie łódzkim odsetek cudzoziemców decydujących się na własny biznes jest znacznie niższy - na koniec 2019. nie przekraczał 2%. Najmniej cudzoziemców decydujących się na otworzenie własnej działalności mieszka w województwie opolskim (1,6%).

Wyk. 3 Liczba ubezpieczonych cudzoziemców, którzy prowadzą pozarolniczą działalność gospodarczą według województw w końcu 2019 r. (w % ogółem)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Portalu Statystycznego ZUS (2020)

Dokonująca się od kilku lat liberalizacja przepisów w sferze zatrudniania imigrantów wychodzi naprzeciw potrzebom polskiego rynku pracy. Widoczne jest to m.in. w statystykach ZUS, które pokazują, że w ciągu ostatnich lat liczba zgłaszanych do ubezpieczeń społecznych osób posiadających obywatelstwo inne niż polskie systematycznie rośnie. Jednocześnie mimo, iż województwo mazowieckie jest jednym z głównych miejsc docelowych dla imigrantów ze wschodu, to jednak w ostatnich latach na atrakcyjności zyskują również inne regiony naszego kraju. Na dywersyfikację cudzoziemców ze wschodu na terenie naszego kraju, zwłaszcza obywateli Ukrainy, istotny wpływ mają agencje rynku pracy, których dynamika powstawania w ostatnich latach jest bardzo duża. Można również zauważyć wydłużenie się okresu pobytu cudzoziemców zza wschodniej granicy w naszym kraju, co sugerowałoby, że coraz częściej

mamy do czynienia z osiedleńczym charakterem ich przyjazdów do Polski.

Ponadto, polska gospodarka zyskuje dzięki napływowi cudzoziemców ze Wschodu. Przykładem takich korzyści jest m.in. wypełnienie luki demograficznej czy dodatkowe wpływy finansowe, jakie wnoszą cudzoziemcy do polskiego budżetu i ZUS-u.

Należy jednak pamiętać, że liberalizacja przepisów w zakresie zatrudniania cudzoziemców dotyczy jedynie obywateli kilku krajów zza wschodniej granicy, pomijając m.in. obywateli krajów azjatyckich. O tym, jak dalej będzie kształtować się skala imigracji ze wschodu do Polski decyduje wiele czynników, zarówno społeczno-gospodarczych, jak i politycznych (uregulowań w zakresie rynku pracy i migracji).

Bibliografia:

MRPiPS (2020), *Cudzoziemcy pracujący w Polsce. Statystyki*, <https://archiwum.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/cudzoziemcy-pracujacy-w-polsce-statystyki>

Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2017 r. w sprawie podklas działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), w których wydawane są zezwolenia na pracę sezonową cudzoziemca (Dz.U. z 2017 r., poz. 2348.).

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2017 r., poz. 1065, z późn. zm.).

ZUS (2019), *Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych – wydanie 2*, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarnych ZUS, Warszawa: <https://www.zus.pl/documents/10182/2322024/Cudzoziemcy+w+polskim+systemie+ubezpiecze%C5%84+spo%C5%82ecznych.pdf/4498fca6-981d-a37c-3742-8e4e74e20a32>

ZUS (2020), *Ubezpieczenia emerytalne i rentowe*, Portal Statystyczny ZUS, <https://psz.zus.pl/kategorie/ubezpieczeni/ubezpieczenia-emerytalne-i-rentowe>

O Autorce:

Dorota Kałuża-Kopias

Dr nauk ekonomicznych, adiunkt w Katedrze Demografii na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ. Absolwentka kierunku Informatyka i Ekonometria na UŁ. Członkini Centrum Studiów Migracyjnych UŁ. Jej główne obszary badawcze to migracje ludności w kontekście rynku pracy oraz starzenia się ludności.

Adres email: dorota.kaluza@uni.lodz.pl

Sugerowane cytowanie:

Kałuża-Kopias D. (2020), *Ilu cudzoziemców z za wschodniej granicy opłaca składki do ZUS?*, „Biuletyn Centrum Studiów Migracyjnych UŁ”, 1(1), www.csm.uni.lodz.pl

Biuletyn redaguje: Marcin Gońda

**CENTRUM
STUDIÓW
MIGRACYJNYCH**
Uniwersytet Łódzki

ul. Rewolucji 1905 r. 41/43
pok. C-025, 90-214 Łódź
www.csm.uni.lodz.pl
email: csm@uni.lodz.pl